

Sense petons ni abraçades: CaixaForum analitza la desaparició dels rituals socials per la pandèmia

- L'escriptora Nora Catelli reflexiona, juntament amb l'antropòleg Manuel Delgado i amb la complicitat de la periodista Milagros Pérez Oliva, en el col·loqui [Què perdem quan no podem celebrar els ritus socials?](#), emmarcat en el cicle de converses *Fora d'eix. Desplaçaments d'una pandèmia*, organitzat per la Fundació "la Caixa".
- La COVID-19 ha alterat els nostres hàbits, i bona part de les nostres interaccions socials es produeixen ara des d'una pantalla. En aquesta trobada, els pensadores debaten sobre quin impacte té en la societat aquesta nova forma de comunicar-nos i com es poden veure afectades celebracions com el Nadal o comiats com els funerals sense els rituals habituals.
- Els rituals formen part de la nostra vida quotidiana i es converteixen en una forma d'assegurar-nos la condició humana. Per això, quan els ciutadans van veure suspesa la seva vida social, van buscar nous rituals, com per exemple sortir a aplaudir al balcó amb la complicitat veïnal i tecnològica.
- La Fundació "la Caixa" ha iniciat un cicle de converses entre filòsofs, pensadors, investigadors, escriptors i periodistes per reflexionar sobre qüestions centrals que, arran de l'aparició de la COVID-19, han adquirit nous matisos i requereixen noves respostes. El cicle es pot visualitzar íntegrament a l'[Àgora Digital de CaixaForum](#).

Barcelona, 30 de desembre de 2020. Sense grans celebracions i sense poder acomiadar-nos de les persones que estíem, sense petons ni abraçades. La pandèmia derivada de la COVID-19 s'ha endut els gestos que fèiem habitualment per comunicar-nos, i **ha alterat la nostra forma de relacionar-nos**: gran part de les nostres interaccions socials es produeixen ara des de la fredor d'una **pantalla**. Aquesta premissa marca el punt de partida del col·loqui [Què perdem quan no](#)

[*podem celebrar els ritus socials?*](#), que acull **CaixaForum** en el marc del cicle de converses *For d'eix. Desplaçaments d'una pandèmia*, impulsat per la Fundació "la Caixa".

En aquesta trobada, l'estudiosa de literatura **Nora Catelli** conversa amb l'antropòleg **Manuel Delgado**, amb la complicitat de la periodista **Milagros Pérez Oliva**. Junts, transiten des dels gestos de salutació, que han quedat suspesos, fins al contacte físic, la relació amb l'aire lliure o la demonització dels espais socials. Amb les seves aportacions, configuren un espai «per fer ballar les neurones» **al ritme de reflexions molt interessants** plenes de referències literàries i filosòfiques, com les que aporten Byung-Chul Han, Carmen Laforet, Michel Foucault i Friedrich Nietzsche.

Celebrar el **Cap d'Any**, l'aniversari, el Carnaval, un dinar familiar durant el **Nadal** o un casament són alguns dels primers rituals que ens venen al cap. Però el terme abraça més contingut: «**La vida quotidiana està saturada d'actes rituals**, que, en el fons, són els que ens permeten advertir d'una forma inequívoca la nostra **lleialtat a un grup específic**», arrenca Manuel Delgado. I, en aquesta línia, hi afegeix Nora Catelli, «com que els humans tenim la necessitat de compartir, els rituals es converteixen en **una forma d'assegurar-nos la condició humana**».

El Nadal com a ritu de retorn a casa

Un dels aspectes que ha alterat la pandèmia és **la forma de viure el Nadal**. Per Delgado, aquest nou escenari ha deixat al descobert una paradoxa: «D'una banda, el Nadal és un fastigueig pel cúmul d'obligacions, però, d'altra banda, si les persones que venen a casa per Nadal cada any no venen, ens sentim ofesos». Perquè el ritual, entre altres aspectes, implica una «**unificació d'aquells que celebren**».

La desaparició dels rituals per la pandèmia ha projectat llum sobre la nostra idiosincràsia. «El ritual consisteix en **obligacions socials**, i el que ens angoixa és no tenir obligacions socials, perquè això implica que **no tenim societat**», en paraules de Delgado. Per això, segons apunten els dos experts, durant el confinament **vam sortir al balcó a aplaudir**, buscant establir un nou ritual. «És una forma d'accedir a la simbolització, d'ocupar la lletania», valora Catelli.

El funeral com a ritu de pas

Un altre ritual que també s'ha vist alterat és el dels **funerals**. «No ens hem pogut acomiadar de les persones que estimem. I, a més, **la gent gran no se l'ha considerada part activa del ritual**, sinó que era l'objecte del ritual. Són ciutadans que tenen dret a ser ambivalents davant la mort», sentència Catelli.

«No pots estar viu i després mort. Cal que hi hagi un territori intermedi, un matalàs que assegurí que la vida i la mort no es toquen. I això és justament el que fa el funeral. **El comiat té aquest valor de ritual**, per assegurar-te que la persona que estimes és morta de veritat i que se n'ha anat del tot», apunta Delgado.

Davant del nou context de distància social, els rituals socials han quedat relegats a un segon pla, tot i que per als ponents «serà temporal» i més endavant recuperaran el terreny perdut. «Serà **un episodi molt llarg**, però tornarem a baixar la guàrdia i reprendrem l'hàbit d'un contacte humà», pronostica Catelli. Delgado, d'altra banda, ho exemplifica des de l'àmbit educatiu. «Gran part de la vida acadèmica transcorre al bar. La classe és oficial una cerimònia i, després, dur a terme aquesta inversió de rols al bar. Si de sobte es perd la ritualització d'aquest aspecte, automàticament **l'acadèmia es perd**. Ja no tindria sentit res.»

Fora d'eix. Desplaçaments d'una pandèmia

Aquest col·loqui s'emmarca en el cicle de converses *Fora d'eix. Desplaçaments d'una pandèmia*, organitzat per la **Fundació "la Caixa"** sobre qüestions centrals que, arran de l'aparició de la COVID-19, han adquirit nous matisos i requereixen noves respostes.

L'ètica, les relacions i els vincles, els diàlegs entre el Nord i el Sud, la comunicació i la tecnologia, l'educació i les narracions de futur són els sis eixos del cicle, que es poden seguir íntegrament a l'**Àgora Digital de CaixaForum**. En aquesta línia, l'entitat també ha impulsat *I ara què?*, un eix que planteja com estem actualment i les perspectives de futur que se'ns presenten. A més, durant els mesos de gener i febrer s'abordaran temàtiques com **la vellesa, la salut mental i la comunitat**.

Pots visualitzar la conversa a través d'aquest enllaç:

<https://caixaforum.es/es/digital/p/-que-perdemos-cuando-no-celebramos-los-ritos-sociales- a13620559>

Nora Catelli va ser professora de la Universitat Nacional de Rosario, Argentina, fins que el 1976 es va haver d'exiliar. A Barcelona, es va doctorar en Filologia Hispànica i és professora emèrita de Teoria de la Literatura i Literatura Comparada a la Universitat de Barcelona. És traductora i ha prologat Franz Kafka, George Eliot, Henry James, Virginia Woolf, Clarice Lispector i Miquel Bauçà, entre d'altres. A més de nombrosos articles, és autora d'*El espacio autobiográfico* i *Testimonios tangibles. Pasión y extinción de la lectura en la narrativa moderna*.

Manuel Delgado és catedràtic d'Antropologia a la Universitat de Barcelona, director de GRECS i membre de l'Observatori d'Antropologia del conflicte Urbà. Ha publicat especialment sobre violència ritual i apropiacions socials de l'espai públic, temes de llibres com *La ira sagrada*, *Ciudad líquida*, *ciudad interrumpida*, *El animal público*, *Sociedades movedizas*, *El espacio público como ideología* i *Ciudadanismo*.

Departament de Comunicació de la Fundació "la Caixa"

Paula Baldrich: 690 386 536 / pbaldrich@fundaciolacaixa.org

Sala de Premsa: <https://prensa.fundacionlacaixa.org/ca/>